

Για τη γλώσσα, λοιπόν, ο λόγος!

«Είθε, η Ελληνική γλώσσα να γίνει κοινή όλων των λαών»!

Η αποστροφή αυτή, ανήκει στον Βολταίρο. Αυτό το ανήσυχο πνεύμα του 18ου αιώνα. Είναι αυτός που έχει πει,

"Αν ο Θεός δεν υπήρχε, θα έπρεπε να εφευρεθεί" . . . «Διαφωνώ με αυτό που λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες».

Ήταν η ενσάρκωση του Διαφωτισμού. Αυτό το πνευματικό και φιλοσοφικό κίνημα με επίκεντρο την αξία της ανθρώπινης ευτυχίας.

Η αρχαιοελληνική γραμματεία απετέλεσε το λίκνο αυτής της πνευματικής ανάτασης. Όλοι οι στοχαστές της περιόδου αυτής έχουν ως αφετηρία τα ελληνικά κειμήλια και τα προστάγματα, όπως αυτά είχαν διατυπωθεί πριν είκοσι πέντε και πλέον αιώνες.

Ναι, Ύμνοι ορφικοί και έπη Ομηρικά. Βίοι Παράλληλοι και η Σαπφική ποίηση. Η ισημερία του Ερατοσθένη και το ηλιοκεντρικό μοντέλο του Ηλιακού μας Συστήματος του Αρίσταρχου. Η σάτυρα, η κωμωδία και η τραγωδία. Η ισηγορία και η ισονομία. Η αρετή και το "επέκεινα". Ο Δελφικός χρησμός. Ο ηθικός νόμος και ο από μηχανής θεός. Η Ύβρις, η Άτις, η Νέμεσις και η Τίσις. Ο Πλατωνικός έρωσ, η ιδέα και η έννοια του δικαίου. Η Αριστοτελική ηθική και η αρχή της μεσότητας . . .

Ο Διαφωτισμός, λοιπόν, ανέσυρε όλα τα αρχαιοελληνικά κείμενα και μας τα ξανα-σερβίρισε. Ευτυχώς! Και ο Βολταίρος θα ήθελε η μελέτη αυτών να γίνεται από όλους στο ελληνικό πρωτότυπο.

Το απόσταγμα του Διαφωτισμού μπορεί να συνοψισθεί ως εξής,

«Μπορούμε να είμαστε άνθρωποι, χωρίς να κατέχουμε γνώσεις».

«Το λογικό πολλές φορές μας απατά, η συνείδηση όμως ποτέ».

«Δεν υπάρχει ελευθερία από το σημείο εκείνο στο οποίο οι νόμοι επιτρέπουν οι άνθρωποι να παύουν να είναι άτομα και να γίνονται πράγματα».

Αυτό το ξεσκόνισμα της αρχαιοελληνικής γραμματείας στα πλαίσια του Διαφωτισμού, απετέλεσε τη δάδα του Φιλελληνισμού.

Ο Άγγλος ποιητής Σέλλευ, στον πρόλογο του ποιήματος, "Ελλάς", το Φθινόπωρο του 1821, καθιερώνει το διαχρονικό σύνθημα,

«Είμαστε όλοι Έλληνες». Και θα τονίσει, "Οι νόμοι μας, η λογοτεχνία μας, η θρησκεία και οι τέχνες μας, έχουν τη ρίζα τους στην Ελλάδα. Αν δεν ήταν η Ελλάδα ίσως ήμασταν ακόμη βάρβαροι και ειδωλολάτρες". Θα εκφραστεί επαναστατικά,

Ο μέγας αιώνας του κόσμου αναγεννιέται,

Τα χρυσά χρόνια επανέρχονται,

Η Ελλάδα, που κάποτε ήταν σαν πεθαμένη,
Να την πάλι σηκώνεται, να την πάλι προβαίνει!

Και ο Αλεξάντρ Πούσκιν, αυτό το λογοτεχνικό και επαναστατικό πνεύμα, θα έχει πρώτον προϊστάμενο τον υπουργό Εξωτερικών της Ρωσίας, Ιωάννη Καποδίστρια. Κουβαλάει στον κόρφο του την αρχαιοελληνική γραμματεία. Θα επαναστατήσει λογοτεχνικά για τη σκλαβωμένη Ελλάδα,

Θα δω μια μέρα, φίλοι μου, λευτερωμένο τον λαό;
Τις αλυσίδες της σκλαβιάς ο τσάρος θα τις σπάσει;
Και θα 'ρθει η αυγή της λευτεριάς
στην πατρική τη γη να λάμψει;

Δύο αιώνες μετά τον Βολταίρο, η Ευρώπη, αφού παραδεχτεί, ότι ο Ύμνος στην Ελευθερία, του Διονύσιου Σολωμού, είναι μοναδικός, θα μας καλέσει να μας εκφράσει την ευγνωμοσύνη της.

«Η Σουηδική Ακαδημία έκρινε πως η προσπάθειά μου σε μια γλώσσα περιλάλητη, άξιζε αυτή την υψηλή διάκριση. Θέλησε να τιμήσει τη γλώσσα μου».

Η αποστροφή ανήκει στον Nobel-ίστα Γεώργιο Σεφέρη, Οκτ. 1963.

«Είναι σωστό να προσκομίζει κανείς στην τέχνη αυτά που του υπαγορεύουν η εμπειρία και οι αρετές της γλώσσας. Μου δόθηκε να γράψω σε μια γλώσσα που μιλιέται επί τέσσερις χιλιάδες χρόνια, χωρίς διακοπή και με ελάχιστες διαφορές».

Είναι τα λόγια του Οδυσσέα Ελύτη κατά την παραλαβή του βραβείου Nobel, Οκτ. 1979.

«Ούτω θέλω λαλείς, ούτω γράφεις, Ελληνικά!», θα πει ο Αδαμάντιος Κοραΐς.

Το γράψιμο, λοιπόν, είναι “προσπάθεια” και κατάθεση “εμπειριών” με “τις αρετές της γλώσσας μας”, κατά τους Έλληνες Nobel-ίστες. Χρειάζεται, βέβαια, και η “παρακίνηση”. Ένας κάποιος δαίμονας, ένας κάποιος απροσδιόριστος έρωτας. Χρειάζεται εκείνο το μπαργάτσι στο μαγκανοπήγαδο που ανεβάζει από τα βάθη της ψυχής μας κίνητρα αχαρτογράφητα και βιώματα ανέκφραστα.

Στην εβδόμη Γυμνασίου, στις εξετάσεις του Φεβρουαρίου, το θέμα της εκθέσεως έλεγε, “Στην κορυφή του βουνού με την ανατολή του ηλίου”. Βουκολικό το σκηνικό. Πολλές φορές είχα βρεθεί τέτοια ώρα στην κορυφή του Ζαλόγγου για τις ανάγκες του κοπαδιού. Είχα καταθέσει τις εμπειρίες μου με τις αρετές της γλώσσας. Η έκθεση βραβεύτηκε.

Στην αποκάλυψη των γραπτών της εκθέσεως, στις εξετάσεις της ΣΙ, ακούω ακόμα το χτυποκάρδι μου. Είχα πάρει τον μεγαλύτερο βαθμό. Το θέμα, “Η ελληνική επαρχία το θεμέλιο του εθνικού μας οικοδομήματος”. Και οι αγρότες

στα μπλόκα. Είχα καταθέσει τις εμπειρίες μου, με τις αρετές της γλώσσας μας, από τον πρωτογενή τομέα, στον οποίο τώρα απέστρεψα.

Πρόσφατα, η Μαρία Κουεγιάρ, πρώην υπουργός της Κολομβίας, και νυν εκλεκτή του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για το Κυπριακό, θα πει, “Μπορώ να συνεργαστώ για μια λύση στο Κυπριακό”. Μπα! Υφίσταται ακόμα τέτοιο θέμα;

»Όποιος νομίζει, ότι με την ανατολή του νέου έτους εξέλιπταν οι διαχωριστικές γραμμές, ας έλθει στην Κύπρο.

»Όποιος υποστηρίζει, ότι με την ανατολή της δεκαετίας του .90 δεν είναι δυνατόν να υπάρχει θέμα αποκατάστασης και διαφύλαξης, πρωτίστως, ενός ανεξάρτητου κράτους, ας έλθει στην Κύπρο.

»Όποιος, τέλος, αμφιβάλλει αν, με το γύρισμα σχεδόν του 20ού αιώνα, σε κάποια χώρα τίθεται ζήτημα αποχώρησης ξένων, κατοχικών στρατευμάτων, και, ακόμη, αν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού της στερείται βασικών ελευθεριών, ας έλθει στην Κύπρο».

Είναι αποσπάσματα από την μακροσκελή ομιλία μου, ως Διοικητή της Σχολής Πολέμου Αεροπορίας, τον Ιανουάριο του 1990, κατά την επίσκεψή μας στο Προεδρικό Μέγαρο. Οι εμπειρίες μας και οι αρετές της γλώσσας, παρούσες. Ο πρόεδρος Βασιλείου θα ενθουσιαστεί.

"Η τελειότερη γλώσσα περιφρονείται στην κοιτίδα της", είπε κάποιος. Ναι, Είναι χρέος μας να την φροντίζουμε. Όλοι μπορούμε. Είναι η ταυτότητά μας.

9 Φεβρουαρίου 2024. Γρηγόριος Δημ. Νούσιας